

Yhteiskunnan toimintojen turvaaminen yhä suurempi haaste

Kymen Sanomat 12.11.2008

Järjestyksessään 37. Kuntatieteen päivät pidettiin viime kuun lopulla Kotkassa. Asiantuntijat keskustelivat mm. turvallisuudesta ja yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista.

Moniko meistä oikeastaan on ajatellutkaan, mitä kaikkea kunnan päättäjät ja viranomaiset joutuvat ottamaan huomioon, kun pyrkivät huolehtimaan tavallisen kansalaisen hyvinvoinnista. Turvallisuussuunnittelu on kunnissa kasvavassa roolissa ja se on osa arkipäivän toimintojen suunnittelua.

Mitä asioita sitten kuntalaisen näkökulmasta kuuluu niiden toimintojen piiriin, joiden luotettavuus ja saatavuus on niin tärkeää? Muutamat viimeaikaiset tapahtumat käynevät tässä suhteessa hyvästä esimerkistä: pankkikorttijärjestelmien takkuiluista on saatu maistiaisia ja jo laajasti käytössä olevissa verkkokaupan palveluissa häiriöt ja viat kummastuttavat käyttäjää. Mahdollisesti tärkein haaste yhteiskunnalle onkin pitää sähköinen maailma, verkkokauppa ja tietoliikennevirrat toiminnassa. Jos sähköinen maailma jonkun häiritsevän tekijän toimesta lakkaisi kokonaan, lyö se yhteiskuntamme varmasti polvilleen. Jopa puolustusvoimien strategisessa ajattelussa yksi suurimmista yhteiskuntaa uhkaavista ulkopuolisista uhista on yhteiskunnan sähköisten johtamisjärjestelmien ajaminen alas.

Suurten uhkien näkökulmia on muitakin. Ilmastomuutos ja siihen liittyvät ilmiöt luovat myös paineita varautumiseen hoitaa kunnan toimintoja uusissa tilanteissa. Meillä rannikolla on totuttu koviin tuuliin ja myrskyihin, mutta silti niiden vaikutukset energianjakeluun ja liikenteen sujumiseen ovat yllättäneet valitettavan usein. Megaluokan uhkina nähdään taloudellisten ja poliittisten olojen vaikutuksesta erilaiset väestön liikkeet maailmassa, ruoan ja puhtaan veden saanti ja näihin liittyvät ongelmat.

Yhteiskuntamme on muuttunut jo kauan sitten palveluyhteiskunnaksi, jossa oikeastaan ainoat kasvavat työllisyyttä lisäävät toiminnot ovat kaupan ja palvelusektorin alat. Päivän trendikkäin käsite on ulkoistaminen. Ulkoistaminen on myös uhkatekijä erilaisten tärkeiden toimintojen suorittamiselle, ellei siihen liittyviä vastuukysymyksiä ole hoidettu riittävän hyvin poikkeusolojen hoitamisen suhteen. Vastaavia uhkia liittyy sanoihin yksityistäminen, verkottuminen ja yhteistyö. Muutospositiivisia sanoja, joihin kuitenkin liittyy epävarmuutta poikkeavien olosuhteiden mukanaan tuomien vastuiden hoitamisen suhteen.

Riskienhallinta on yksi keino tunnistaa ja hoitaa kuntalaisen elämään liittyviä uhkia. Kaiken perustana on hyvä suunnittelutapa, jossa suuri osa työstä kohdistuu erilaisten riskien ja uhkien tunnistamiseen, havaittujen riskien vaikutusten arviointiin ja lopuksi päätöksiin tarvittavista toimenpiteistä. Kaikkeen ei yhteiskunnassa kyetä varautumaan. Siksi päättäjien ja asiantuntijoiden avulla pyritään etsimään sellaisia ei-toivottujen tapahtumien hallintakeinoja joissa veronmaksajien kannalta saavutetaan paras hyöty suhteessa toimenpiteiden edellyttämiin kustannuksiin.

Kuntalaisen näkökulmasta varautumisessa ja riskeissä tehdään hyvää työtä, mutta aina eivät kaikki miellä tehtyjen päätösten ja tai vaikutusten osuvan juuri siihen kohtaan asian hoitamista mitä itse ajattelisi. Tästä on pitkälti kyse myös riskienhallinnassa. Mihin tulee satsata, että uhkien torjunnassa ja varautumisessa saadaan paras kate investoinneille. Tuleeko toimenpiteiden tukea elinkeinoelämän sujuvuutta? Rakennetun ympäristön toimintaa? Sidosryhmien yhteistyötä, energiahuoltoa? Vanhusten hoitoa ja turvattomien huoltoa? Vai mitä?

JORMA RYTKÖNEN

Kirjoittaja on tutkimusjohtaja, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu sekä meriturvallisuuden ja -liikenteen tutkimuskeskus "Merikotka"

jorma.rytkonen@kyamk.fi